

Izhaja prvo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.-
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 11.

Ljubljana, dne 18. decembra 1908.

I. leto.

Ureditev penzij.

Zahteve tobačnega delavstva glede na penzijsko zavarovanje so postale zdaj zelo pereče, ker je predložila vlada znani načrt o socialnem zavarovanju. Tobačna uprava bo prisiljena, da odpravi sedanje nezadostne penzije, ki so morale zadostovati tobačnemu delavstvu v starosti, ki so morale zadostovati tobačnemu delavstvu v starosti, ko ni za delo več sposobno. Gotovo ne gre vladni predlog predaleč, a kljub temu daleč prekaša naša sedanja penzijska določila. Osobito invalidna renta je višja kakor, kar dobiva zdaj tobačno delavstvo. V IV. plačilnem razredu znaša:

Po preteku	Tobačno del. dobi po sedanjih določilih	Po vladnem postav. načrtu
4 let	—	229 20
10 "	180	258 -
20 "	240	300 -
30 "	300	354 -
40 "	360	402 -

Tistih 360 kron je pa tudi največ, kar se zdaj dobi. Vdove in sirote tobačnega delavstva ne dobe ničesar. Dasi tudi vladni zakonski načrt ne pripoznava rente vdovam in sirotam, pa dovoljuje le glavnične odpravnine, ki sicer niso velike, a je le velevažno, ker se pripoznava potreba, da imajo svojci rajnikov pravico do preskrbnine. Po postavnih predlogih se določa svojcem rajnikov

	Vdova brez otrok	Vdova z enim otrokom	Vdova z dvema otrokoma
v IV. plačil. razredu	210	315	420

Tobačno delavstvo pa še tega nima. Po §151 vladne predloge je pa država dolžna, da dá vsaj to, kar veleva postava. Po postavnem načrtu se bo dobila glavnična odpravnina, ko bo zavarovanec zavarovan 40 tednov.

Kako mačehovsko skrbi država za tobačno delavstvo, razvidimo, če primerjamo penzije drugih državnih uslužbencev s penzijami tobačnega delavstva. Le primerjajte naše penzije s penzijami uslužbencev c. kr. državne tiskarne. Uslužbenci so razdeljeni

v pet skupin in znaša penzija po 40 službenih letih v I. skupini 1600 K, v II. 1400 kron, v III. 1200 K, v IV. 1000 K in v V. 800 K. Najnižja skupina dobi torej po 40 letih 800 K, pri nas pa le 360 K. Ali je to pravično? Krivično je, da ne mora bolj biti. Po 10 letih znaša penzija v državni tiskarni za V. skupino 320 K, samo 40 K manj, kolikor znaša v tobačnih tvornicah po štiridesetih letih.

Vdova uslužbenca državne tiskarne dobi tretjino najvišje vsote dotične skupine, ki ji je pripadal rajni mož. Vzgojevalni prispevek znaša za vsakega otroka 5% najvišjega zneska skupine, ki ji je pripadal rajni oče. Dečki dobe vzgojevalni prispevek izplačan do 20. leta, deklice pa do dovršenega 18. leta. Sirote imajo pravico do sirotinske preskrbe, ki znaša polovico one pokojnine, do katere ima mati pravico.

Kaj pa ima tobačno delavstvo. Več ne potrebujemo, kakor to, kar smo navedli, da dokažemo, kako upravičene so naše zahteve.

Da poizvesta, kako sodijo o novem položaju v finančnem ministrstvu, sta se zglasila po posredovanju naše »Zveze« v finančnem ministrstvu naša poslanca Kunschak in Anderle pri poročevalcu, višjem finančnem svetniku Miloti.

Na shodu dunajske ottakrinške naše podružnice je poročal Kunschak o uspehu. Poročilo slove:

Dne 17. t. m. je priredila dunajska podružnica ottakrinška »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« shod, na katerem se je razpravljalo o splošni starostni in onemoglostni podpori. Ullreich je poročal o dosedanjih razmerah in o položaju po novi socialni zavarovalni predlogi. Poslanec Kunschak je izvajal: Že dolgo časa se borite za izboljšanje svojih penzij. Upravičene so Vaše zahteve in tim starejše, tim nujnejše so. Vsak ima pravico na miren, brezskrben življenjski večer. Država daje dober zgled. Ker pa tega ni še storila, smo dolžni in je naša pravica, da to zahtevamo. Govornik navaja, kaj da je glede na to storil skupno s poslancema Anderlom in Franom Fuchsom. Na merodaj-

nem mestu so izjavili, da hočejo počakati splošno starostno in invalidno zavarovanje, predno tobačnemu delavstvu stalno uredijo penzije. Vsebinska znači pač napredek, dasi ni vzor. Za tobačno delavstvo pa pomenja do gotove meje povod izboljšanja. Za »Zvezo« sta posredovala v finančnem ministrstvu s poslancem Anderlom. Višji finančni svetnik Milota jima je izjavil, da je glede na to tudi zanj merodajna obljuba rajnega dvornega svetnika Swobode. Vrše se že pripravljavna dela, izključeno je vsako poslabšanje. Starostna in invalidna preskrba se bo naslanjala načeloma na vladno predlogo. Ne more še povedati, kaj da dobi tobačno delavstvo, a misli da diferenciranje glede na plače po posameznih krajih. Potrebno je to že zato, ker so življenjske razmere na Dunaju drugačne, kakor v Galiciji.

Nadalje je bil poslanec Kunschak z Anderlejem v kabinetni pisarni glede na prošnjo krščanskih delavk. Odgovorilo se je, da se zadeva odloči, ko bo vladar zopet podeljeval splošne avdijske. Glede na delovodje se je izjavilo, da se morajo izenačiti plače s postavo o državnih uslužbencih. Stvar bo kmalu rešena in bodo določila veljavna do 1. oktobra l. l. nazaj. Zborovalci so pritrjevali Kunschaku in odobrili sledečo resolucijo:

Krščansko tobačno delavstvo tvornice Dunaj-Ottakring pozdravlja predlogo o splošnem starostnem in invalidnem zavarovanju in pričakuje, da da povod za končno zadovoljivo ureditev penzijskih razmer tobačnega delavstva. Tobačno delavstvo upa to tembolj, ker so sedanje razmere popolnoma nezadostne in zato nevzdržljive. Osobito se morajo urediti penzije. Tobačno delavstvo ima pravico, da to zahteva, ker je tobačni monopol eno najboljših sredstev državnih dohodkov. Tobačno delavstvo je pa nasproti drugim državnim uslužbencem v mnogem oziru na slabšem. Zahteva tobačnega delavstva je zato upravičena in pričakuje shod, da se z ozirom na to kmalu izpremene penzijski predpisi.

Ne zdi se nam potrebno, da naglašamo, da tobačno delavstvo ne trpi, da bi se še poslabšale sedanje penzijske razmere. Na poslabšanje niti ne mislimo, ker razmere sploh ne morejo biti slabše, kakor so že tako, kar smo dokazali.

Tobačni upravi ni treba čakati, da postane predloga postava. Predloga je tu. Prav posebno veliko se ne bo izpremenila, kakor vse kaže, če ne pade sploh. Zavlačevalna taktika, ki jo zavzemajo delavski izdajalski socialni demokrati, lahko povzroči, da preteče še precej časa, predno postane predlog tudi postava. Tobačno delavstvo pa že čaka dovolj dolgo. Več časa ne more čakati. Neobhodno je zato potrebno, da se nemu-

doma izdela starostna preskrba tobačnega delavstva.

Nekaj je na tem, da se uredijo penzije po krajevnih razmerah. Nikakor pa ne verujemo, da bi gospoda pri zeleni mizi pogodila pravo. Bojimo se, da ne napravijo krivic, ki se bodo popravile šele čez leta. To se pa ne sme zgoditi. Boljše, da se določi penzija po plači.

Zahtevamo: Tobačnemu delavstvu dajte pravico termudajte, kar mu gre. Vso stvar rešite kolikor mogoče hitro!

Dr. Krek o zavarovalnem načrtu z ozirom na tobačno delavstvo.

Na shodu ljubljanskega tobačnega delavstva 16. novembra je izvajal dr. Krek sledeče:

Zavarovanje izpremeni vso zavarovalno uredbo v naši državi. Nova postava se bo poznala ne samo pri starostnem, ampak tudi pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju. O tem, kaj storite, prepustim vam. Vršiti se morajo o novem postavnem načrtu temeljita posvetovanja o velevažnem postavnem vladnem načrtu.

Bolniške blagajne ostanejo zvezane s podjetjem, kakor zdaj. Prednosti morajo biti take, kakor zahteva postava. Bolniška podpora bo trajala celo leto. Za tobačno delavstvo je to že zato velevažno, ker je, kakor uči statistika, jetika v tobačnih tvornicah najbolj razširjena. Marsikom se bodo olajšale skrbi in mnogo solza bo manj zdrsnilo po licih.

Pritožbe pojdejo po novi postavi k zavarovalnemu sodišču. Postava določa, da se bodo izbirali zastopniki za zavarovalna sodišča iz raznih bolniških blagajn. Določilo naj bi se, da pride v zavarovalno sodišče tudi zastopnik tobačnega delavstva. O pritožbah bodo sklepali en sodnik in dva prisednika.

Nadsodišče je na Dunaju, kamor se bo lahko pritožil, kdor bo mislil, da ni razsodilo pravilno zavarovalno sodišče.

Nezgodno zavarovanje ostane primeroma tako, kakršno je zdaj. Po novi postavi bo moral podjetnik izkazati posameznikove plače. Če kakó leto ne bo zadostovalo, kar bodo plačali podjetniki, se bo še tisto nanje razdelilo, kar bo zmanjkalo zavarovalnici.

Kategorije ne bodo pri novem zavarovanju nič več pomenile.

V tobačni tovarni bo delavstvo večinoma pripadalo II. b, III. a in b ter IV. a kategoriji.

Sodilo ne bo več sedanje tržaškorazsodišče, marveč zavarovalno sodišče v Ljubljani.

Starostno zavarovanje.

Tobačno delavstvo dobi zdaj v V. kategoriji po 40 letih 30 K. Postavni vladni načrt določa, da si lahko država kot podjetnik osnuje lastno zavarovalnico. Državna zavarovalnica pa mora nuditi vsaj one podpore, ki jih bo dajala splošna zavarovalnica.

Po postavi bo vlekel preskrbnino, kdor bo dokončal starost 65 let. Za delo nezmožne osebe pa dobe invalidno in onemoglostno rento. Onemoglost se bo priznala onim, ki bodo tako onemogli, da ne bodo zaslužili tretjino onega zaslužka, ki ga dobe po zmoglostih in znanja njim enake osebe. Med delavstvom pa dočaka 65. leto le malokdo. Večina delavstva bo dobivala onemoglostno preskrbnino.

Država bo dala vsakemu, ki nemore in ki postane star, 90 K na leto.

Zračuna se onemoglost ali starostna preskrbnina tako-le: petkrat toliko, kolikor znaša povprečni letni prispevek zavarovančev, nadalje državnih 90 K in dve desetinki vseh za zavarovanca vplačanih prispevkov.

Kot zgled navajam delavca ali delavko, ki zasluži dnevno 2 K do 2 K 40 h in je uvrščena v III. stopnjo. Po desetih letih bi dobila, ker se plača na leto 18 K, 5krat 18 K je 90 K, prišteje se državni prispevek 90 K, in še dve desetinki celega zanjo vplačanega zneska (180 K), kar zneso 36 K, dobi torej $90 + 90 + 36 = 216$ K na leto. Po vašem pokojninskem določilu dobi zdaj na leto 180 K. Po vašem dobi zdaj delavka, če dela 40 let v tvornici, letno 360 K. Po vladni predlogi bi dobila 5krat 18 in 90 K državnega prispevka in dve desetinki vseh vplačanih prispevkov (skupaj 720 K) 154 K, torej $90 + 90 + 145 = 334$ K.

Do onemoglostne preskrbnine bo imel delavec pravico, ko bo plačeval prispevke 400 tednov, torej v štirih, oziroma v petih letih. Za fanta, ki bo šel k vojakom, bo prispevala država po II. stopinji. Izgubili tudi ne bodo ničesar oboleli delavci in delavke.

Če bo kdo čakal na starost, bo moral čakati trideset let. Za začetek pa velja, da se bodo morali vsi zavarovati, ki še niso stari 60 let. Čakalna doba se določi z 200 tedni.

Vdova dobi po rajnem možu odpravnino petkrat toliko, kolikor je mož plačal prispevkov in država ji dá 90 K. Zakonski in tudi po očetu priznani nezakonski otroci dobe vsak polovico odpravnine, ki gre vdovi.

Zgled: Neki delavec plačuje 6 K na leto. Ko je zavarovan deset let, dobi torej vdova 10krat 6 K, je 60 K, in državni prispevek 90 K ($60 + 90$) torej 150 K, vsak otrok pa

75 K. V tem oziru je postavni načrt boljši, kakor dosedanji penzijski predpisi.

Za vas velja, da vam dá podjetje, ko postane postava razlagani načrt, najmanje to, kar vam že dalje vlada. Čul sem že velikrat, da bi tudi vi bili voljni plačevati, če se zviša preskrbnina. Merodajno mora biti, kar je dajala vam že dozdej država, vam mora dajati tudi v bodoče. Na boljšem finančna uprava ne sme biti, kakor je zdaj. Ne gre, da bi postava koristila finančni upravi. Ena prvih stvari, kar bi bilo mogoče doseči, je, da vi obdržite, kar že imate in ste tudi deležni dobrot nove postave. To, kar zdaj izvajam, je zgolj nasvet, o katerem seveda sklepate sami. Prav bi bilo, da obdržite, kar že imate, poleg tega bi pa še plačevali vi in država zavarovalne prispevke, ki jih določa postava in bi seveda bili tudi deležni dobrot nove postave.

Ena glavnih vaših zahtev je bila poštena starostna preskrba. Izgovarjala se je direkcija vedno, da hoče počakati na državno zavarovalno postavo. Zdaj smo na tem, da jo država vpelje. Zdaj je na vas, da izsilite od generalne direkcije, kar je že tolikrat obetala. Za to se zdaj gre, da bi bil delavec ali delavka bolje zavarovan. Vzemite zdaj stvar v roke. Manj ko do zdaj država ne sme dati.

Ko pride zavarovalni načrt v odsek, bom delal na vso moč, da se izboljša, kar se more izboljšati. Ne bom pa postopal, kakor socialna demokracija, ki zahteva vedno nekaj več. Z vsemi silami bom delal na izboljšanje postave, če bom pa videl, da ne dovolijo več stranke, glasoval, da se nekaj dobi.

Socialna demokracija ima silno lahko stališče. Saj ji za to ni treba glasovati. Socialna demokracija samo predlaga. Silno prijetno stališče, ker ji za to, kje dobiti denar, ni treba skrbeti. Takega demagoškega stališča ne smem imeti. Hudodelec je, ki bi s kakimi neumnostni preprečeval postavo in bi postal nasprotnik vsega ljudstva. Zdaj preprečiti starostno zavarovanje, se pravi motiti srečo ljudstva, ko se razlije nekoliko solnčnih žarkov na delavske obraze. Od naše strani se bo vse storilo, da postane načrt tudi postava. Upa, da Čehi in Nemci ne bodo gnali trme tako daleč, da razbijejo državni zbor. Več kakor po splošni in enaki volivni pravici izvoljen državni zbor ne more biti in če se razbije, je sploh vsaka volitev prazna reč.

Predloženi zavarovalni postavi mora slediti zavarovanje vdov in sirot.

Končno pravi govornik: Ene želje ne morem prezreti, da bi jo ne izrekel. Zdaj je tako važen čas z ozirom na zavarovalno postavo, da mora vsak delavec, vsaka delavka znati, kaj se godi. Če ne drugi, poskrbim jaz, da bo objavljal edini list vaše

struje, »Naša Moč«, kaj se godi in priporoča, da ga naročajte.

× × ×

Po dr. Kreku je drž. poslanec Gostinčar priporočal tesno organizacijo kršč. soc. delavstva.

× × ×

Delavstvo pozivljamo, naj natančno prouči novo vladno predlogo. Naš list ji posveti vso pozornost. Sami pa skrbite, da svoje želje in zahteve izporočite državnemu zboru. Prav bi bilo, da se pošljejo pred vsem našemu uredništvu, da jih zabeležimo in odpošljemo potem, kamor spadajo.

Obrtni nadzornik I. 1907.

Ljubljana.

Nove naprave.

Ljubljansko tobačno tvornico je nadziral obrtni nadzornik 31. okt. 1907. Delala sta 302 delavca in 1983 delavk. Naznanile so se sledeči izpremembe: Sjalni stroj tobaka se je namestil v pripravnem prostoru, zaprli so se s trdnimi omarami prostori, kjer se čisti tobak. Zaboji imajo stroj, ki vsesava prah. Nadalje so postavili moderne pražalne aparate s sušilnicami in z mehaniškimi sesalkami. Dva stara parna aparata so zamenjali z novima, ki sta se nместila v posebnem prostoru. Po nekaterih delavnicah so nastavili steklene stene, da se prepreči prepih. Nadalje se je napravil tlak v jedilnici iz legnolita kakor so tudi postavili več kotlov, da se pogrejejo jedila.

Kako tobačna gospoda uboga c. kr. oblast.

Obrtni nadzornik je c. kr. uradnik. Ker so pa gospodarji c. kr. tobačnih tvornic tudi c. kr. uradniki, se jim pa za malo zdi, če jim kaj c. kr. obrtni nadzornik zgraja. Zato tudi z veliko nevoljo sprejemajo navodila c. kr. obrtnih nadzornikov, dasi tega ne pokažejo. Ne dvomimo, da tudi nasproti c. kr. podjetjem obrtni nadzorniki izvrše v popolni meri svojo dolžnost, dasi se je sitno zameriti gospodom, ki so mnogokrat v višjih činovnih razredih, kakor obrtni nadzorniki. Naravnost škandal pa je, da se c. kr. tobačna režija tako malo meni za navodila obrtnih nadzornikov, kakor se meni vodstvo ljubljanske tobačne tvornice.

Obrtni nadzornik je namreč naročil že l. 1906., da morajo izboljšati ventilacijo, zračilno pripravo v strojnem poslopju (Machineshaus) tako, da postavijo ventilator, ki ga bo gonila mehanična sila. Tvorniško vodstvo se je pa zmenilo za to naročilo, kolikor se meni za predlanski sneg in ni napravilo ventilatorja, ki ga je zahteval obrtni

nadzornik. Izgovarjalo se je vodstvo, češ, da nima na razpolago potrebne motorne sile. To ti je res lep izgovor, vreden naše birokracije, ki še prikaša Kitajce. Nič se ne bomo čudili, če prično mandarini c. kr. tobačne režije nositi vsak ne po enega, marveč po tri kitajske kite. Če obrtnik ne napravi, kar mu ukaže obrtni nadzornik, ga primejo in kaznujejo. Radovedni smo, če je plačala kaj kazni tudi uprava ljubljanske c. kr. tobačne tvornice, ker ni ubogala, kar ji je ukazal c. kr. obrtni nadzornik.

Grozna skrb za delavčevo varstvo.

Za varnost delavstva je v vevzorni naši ljubljanski tobačni tvornici res prevzorno skrbjeno. Le bahajte se z vašo vzorno tvornico Vi gospoda, ki Vam je izročena v roko usoda, stanje in zdravje tobačnega delavstva. Slabo izpričevalo Vam je dal glede na to c. kr. obrtni nadzornik, ki gotovo ni postopal prestrogo, ko je zahteval, kaj naj se popravi in prevredi, da bo tako, kakor to zahtevajo avstrijske postave glede na varnostne naprave po tvornicah. Ker ste Vi seveda c. kr. uradniki, ki bi po mnenju naših navadnih smrtnikov morali biti vzor vsem drugim državljanom, pa menda ravno zato sodite popolnoma drugače in mislite, da Vam ne veljajo postave, ker če bi zavzeli edino pravo stališče, da so tudi za c. kr. tobačne tvornice veljavne splošne državljanske postave, bi pač ne bili doživeli škandala, da Vas mora nanje opominjati c. kr. obrtni nadzornik. Seveda, za delavsko paro se gre, zato pa sodite, da pač ni potreba vsega tako napraviti, kakor to postava zapoveduje.

Obrtni nadzornik je povedal gospodi, naj bo tako ljubezniva in naj skrbi za zadostno razsvetlavo pri »aufcugovi« nakladalnici v suterenu viržinske dire. Naša kunštna gospoda je seveda sodila, da imamo mačje oči, zato nam ni privoščila dovolj luči. Nadalje je obrtni nadzornik pograjal, ker niso kuncionirali novi aufcugi, kar je posebno imenitno, ker sama gospoda pri novih aufcugih tega ni opazila. Bo potrebno gospodi nabaviti očala. Če nimajo sami dovolj, morebiti revežem še napravimo zbirko, da si jih nabavijo. Nadalje je ukazal obrtni nadzornik, da se mora zavarovati glavni jermen v novi pražilnici in da se morajo pokriti strojni deli, ki se sučejo. Koliko ljudi je storilo že smrt, ker jih je zagrabil nezavarovan jermen, kdo ve, kolikoterim je odtrgal roko ali jih drugače poškodoval. Seveda, naši gospodi ni znana jermenova nevarnost. Obrtni nadzornik je moral priti in jih opozoriti nanjo. Pri takozvanih »šmiregelšajbah« zelo trpe oči. Delavci bi morali zato nositi varnostna očala. Ker bi pa menda tobačni erar faliral, ko bi jih bil delavstvu kupili, jih pa niso nabavili. Seveda, saj če izgubi delavec vid,

to gospode, ki so odgovorni za spoštovanje postav, prav nič ne boli. Obrtni nadzornik je moral kunštni uradniški gospodi tobačne režije naročiti, da mora preskrbeti delavcem pri nevarnem delu varnostna očala. Če še omenjamo, da je moral ukazati obrtni nadzornik, da premeste dohod na kotel, ker je bil tako kunštno napravljen, da se vsak trenutek delavec lahko ubije, mislimo, da je to čisto dovolj za dokaz, kako mačehovsko skrbe naši gospodje za nas.

Nezgode.

Ponesrečilo se je v naši tvornici 9 oseb. Nevarno je padel z lestve neki delavec, ki je bil 180 dni bolan. Neki drugi delavec se je pri delu tako mučil, da je dobil kilo in je bil bolan 56 dni.

Delavske kronce gospodi diše.

Kakor smo dokazali, se za varnostne naprave v prilog delavstvu naše tvorniška gospoda presneto malo zanima. Če bi se, bi ji obrtni nadzornik ne bil dal takega slabega izpričevala, kakršnega je dobila. Pač se pa brigajo za to, da delavstvo kaznujejo. Obrtni nadzornik namreč poroča, da je delavstvo plačalo kazni 52 kron. Res velika je ljubezen našega uradništva, ki požre delavstvu kar 52 kron! To jim bodo teknile in se jim bodo zredili trebuhu!

Zvišanje plač. — Kopelji. — Kuhinja.

Plače so se zvišale v skupnem znesku 78.000 kron. Sijajno izboljšanje v sedanji draginji, ko dobi posameznik več 24 K 13 h ali 12 goldinarjev 6 in pol krajcarja, kar še na 'dan en »zeksar« ne znese.

Kopalo se je delavstvo 15.0008krat.

Značilno je, da se je prodalo v kuhinji 27.555 porcij manj, kakor prejšnje leto, kave pa 48.701 porcij več. Nočemo preiskavati, zakaj.

Ljudsko zavarovanje.

(Konec.)

O višini

vplačil

daje pojasnilo naslednja tabela. Pri tem je pripomniti, da je državni prispevek 90 K k vsaki renti že vračunjen. Pri delavcih se zaradi enostavnosti smatra, da ostanejo vso prispevno dobo v istem mezd-nem razredu. Ako prestopijo iz nižjega mezd-nega razreda v višji razred, bi raslo tudi pričakovanje in ž njim renta.

Krog zavarovancev.

1. Nesamostojni. Zavarovanju so zavezani: industrijski, obrtni in kmetijski delavci, dninarji, posli, pomagajoči rodbinski udje, vajenci, delavci na domu, domači učitelji, domače šivilje, domače perice, postrežnice itd. (okroglo 6 milijonov duš). Zavarovalna dolžnost se prične s 16. letom; izvzete od nje so že onemogle in več nego šestdesetletne osebe. Prav tako niso zavarovane osebe, ki imajo mesečno ali

letno plačo in kojih prejemki presegajo mesečno 200 K ali na leto 2400 K.

2. Izmed samostojnih so zavarovanju zavezani vsi imetniki kakega obrtnega ali drugačnega podjetja ali kmetijskega in gozdarskega obrata. Izvzeti pa so tisti, kojih letni dohodek presega 2400 K ali ki redno nimajo v delu več nego dva mezdna delavca, ki ne spadata k rodbini.

Prispevki

se preračunajo pri delavcih po mezdnih razredih. Polovico prispevkov mora plačevati delavec, polovico pa službodajnik. O višini rent daje gornja tabela natančnejše pojasnilo.

Pri samostojnih

so razmere bistveno drugačne. Niti kmetovalec, niti obrtnik in kupčevalec na drobno ne more, kakor delavec, računati na vedno enake in stalne dohodke. Obvezni najmanjši prispevek se je moral torej določiti tem prividnejše, ker so vrhutega gospodarske razmere v posameznih delih države izredno različne. Temu primerno določa predloga, da znašaj mesečni prispevek pri dohodku do 480 K na leto 50 h, in pri dohodku med 480 in 2400 K najmanj mesečno 1 K. Nadalje pa določa načrt, da bodi pridržano deželnemu zakonodajstvu ta obvezni minimum zvišati za celo ali delovito področje kronovine.

Čeravno se more torej samostojnim osebam naložiti dolžnost le za majhne tekoče dajatve, je vendar na drugi strani mogoče, da plačajo o priliki večjih dohodkov znatnejše enkratne prispevke. Na primer: kmetovalec lahko vplača znatnejšo vsoto, ko je spravil letino. Slične so razmere pri mnogih sezonskih obrtih. Oziraje se na te okolnosti, omenja zakon

prostovoljne večje dajatve.

ki niso omejene niti v roku plačila, niti v višini (le navzgor s 100 K v letu). Na Belgijskem opazovane izkušnje pa kažejo, da je potrebno, da se k tem prostovoljnim večjim dajatvam posebno vzpodbuja. To bi se moglo izvoliti tako, da se iz javnih novcev ob vsakem vplačilu odstoten prispevek zapiše v prid. Ob veliki raznovrstnosti razmer v posameznih delih države pa bo moglo vplivanje v tem zmislu le tedaj postati uspešno, če deluje po možnosti individualizirajoče. Da se razvije tako delovanje, so torej posebno poklicana deželna zakonodajstva. Po predlogi jim je prepuščeno za pospeševanje prostovoljnega zavarovanja pripraviti pripomočke in o njih porabi izdati natančnejša določila. S tem se odkazuje avtonomnim deželnim upravam pomembna socialno-politična naloga.

Z vsako prostovoljno večjo dajavo se ravna kakor z enkratno vlogo, s katero se pridobi pričakovanje, ko se preračuni zavarovalnotehniško. Skupna pravica se sestavi potem iz vsote delnih pričakovanj. Starostna renta, ki se dokaže iz teh prostovoljnih večjih dajatev, se lahko nastopi pred 65. letom, in sicer že po 55. letu starosti. S tem je za samostojne preskrbljeno delovito nadomestilo rente za onemogle. Povdariti je treba, da je to zavarovanje s prostovoljnimi večjimi dajatvami dano na voljo vsem starostnim zavarovancem, torej tudi delavcem.

Čas čakanja.

Preden se doseže pravica do rente, je prebiti čas čakanja. Ta čas znaša:

Pri delavcih za dosego rente za onemogle 20 prispevnih tednov (pri 50 letnih prispevnih tednih 4 leta, pri 40 prispevnih tednih 5 let). Za čas prispevanja velja pri tem tudi brez dejanskega dajanja tisti čas, v katerem opravlja zavarovavec aktivno vojaško službovanje ali v katerem ima bolezen, ki je združena z nesposobnostjo za delo, ali končno v katerem oddaja nanj pripadajoči delež zavaroval-

nega prispevka službodajniku. Pri starostni renti znaša čas čakanja 30 let, in sicer računaje od začetka zavarovanja, brez ozira na eventualno prenehanje prispevanja. Prehodno določilo krajša ta čas čakanja za tiste, ki postanejo zavarovanju zavezani, ko dobi zakon moč, ali v teku naslednjega leta. Za nje znaša čas čakanja za starostno rento le 200 prispevnih tednov.

Pri samostojnih znaša čas čakanja za starostno rento 200 prispevnih tednov. S tem razmeroma kratkim časom čakanja se omogoči dosega starostne rente tudi osebam, ki postanejo šele v višji starosti zavezane zavarovanju. V tem tiči nekaka izravnava za to, ker se samostojnim ne daje renta za onemogle.

Prestanek pričakovanja.

Za delavca pomeni brezdelnost izločitev iz zavarovalne dolžnosti. Zakon omogoča, da se v tem primeru ohranjajo v moči pridobljene pravice z majhnimi prispevki. Isto velja za samostojno osebo, ki izstopi iz zavarovanja.

Ako samostojna oseba ne more plačevati polnih prispevkov za svoje zavarovanje, lahko prav tako s povsem majhnimi dajatvami svoje pričakovanje vzdržuje v moči. Na ta način skuša načrt uravnati to za prakso tako važno vprašanje, oziraje se na finančne zahteve.

Delavca skuša predloga varovati za primere, da bi službodajnik ne mogel plačevati, s tem, da ostane njegovo pričakovanje v moči kljub temu, da se ne plačujejo prispevki.

Glavnične odpravnine za zaostale.

Ako umre zavarovanec, se dovolijo zaostalom glavnične odpravnine. Do njih imajo pravico vdove ter zakonski ter pozakonjeni otroci pod 16 leti. Nezakonski otroci imajo pravico po materini smrti, pa tudi po očetovi smrti, in sicer tedaj, če je bilo njegovo očetovstvo sodno dognano in pripoznano. Tudi roditeljem umrlega, ki jih je on vzdrževal, potem njegovim vnukom ter bratom in sestram pod 16 leti, ki so od njega dobivali svoj živež, se prizna odpravnina. Pogoji za podelitev glavnične odpravnine je, da je prebil čas čakanja 40 prispevnih tednov.

Višina glavničnih odpravnin,

ki jih je dovoliti zaostalom, naj se povzame iz naslednjih primerov. Pogoji 50 prispevnih tednov v letu):

Za nesamostojno pridobivaajoče	vdova brez otrok	Ako je ostala vdova z enim otrokom	z dvema otrokoma
Mezdni razred	K	K	K
I.	120	180	240
II.	150	225	300
III.	180	270	360
IV.	210	315	420
V.	240	360	480
VI.	270	405	540
za samostojno pridobivaajoče (pogoj 12 mesečnih prispevkov po 1 K)	150	225	300

Ženski zavarovanci, ki sklenejo zakon, imajo pravico, da se jim povrne polovica zanje plačanih prispevkov, ako so prebili čas čakanja 200 prispevnih tednov.

Razsojanje sporov.

Na mesto sedanjih razsodišč stopijo nove uredbe. Poravnavanje spornih primerov glede dajatev bolniškega zavarovanja je naloženo pritožnim komisijam na okrajnih uradih.

Sporne zahteve, ki niso bile poravnane pri njih, potem sporni primeri glede zavarovanja onemoglih, starostnega zavarovanja proti nezgodam pridejo pred

c. kr. zavarovalno sodišče.

Tako sodišče se ustanovi v vsaki deželi. Za prizivno oblastjo bo treba na Dunaju ustanoviti c. kr. višje zavarovalno sodišče. V drugih spornih primerih so pristojna politična oblastva. Zoper njihove razsodbe ni odprta pritožba na upravno sodišče, temveč na višje zavarovalno sodišče.

Stroški zavarovanja za onemoglost in starost.

I. Dajatve zavarovancev.

Število zavarovanju zvezanih oseb znaša, kakor je pričakovati, nad 6 milijonov delavcev in več nego 3 milijone samostojnih oseb, torej kakih 10 milijonov zavarovancev.

Pri samostojnih osebah ni mezdnih razredov, temveč prispevek znaša na mesec 1 K, ako je letni dohodek pod 480 K, pa 50 h. Ako se vzame, da vplača zavarovanec v resnici 11 mesečnih obrokov v letu, znaša letni prispevek med 5-50 in 11 K. To bi dalo pri 2.700.000 zavarovancev na podlagi popisovanja ljudstva iz leta 1900) letno zavarovalno dajatev 28-37 milijonov kron, s strani samostojnih oseb.

Pri delavcih je prispevek stopnjevan po (šestih) mezdnih razredih od 12 in 72 h na teden. To daje, ako se vzame v podstavo na leto 40 do 50 prispevnih tednov, letne prispevke posameznih zavarovancev med 4-8 in 36 K. Ako se vzame, da je 5-35 milijonov zavarovancev, se pride do letnega skupnega zavarovalnega prispevka 88-45 milijonov kron.

Pri pomagajočih rodbinskih udih (trije mezdni razredi po 12, 24 in 36 h tedenskega prispevka bi bilo pričakovati letnih prispevkov za posamezne zavarovance med 5-4 in 16-2 K. To daje, ako je 1-75 milijona zavarovancev, kakor je pričakovati, prispevek 12-16 milijonov kron.

S tem se pride do skupnega letnega prispevka samostojnih oseb, delavcev in pomagajočih rodbinskih udov okroglo 129 milijonov kron.

Samostojne osebe.

Po preteku petletnega roka čakanja, forej v šestem letu, iznašajo starostne rente 3-2 milijonov, narastejo do desetega leta na 25-4 milijonov, v 30. letu 77-3 milijonov in dospejo po 40. letu, v stanju stanovitnosti, na višino 95-5 milijonov kron.

K tem stroškom 95-5 milijonov kron bi prispevala država 33 milijonov kron.

Delavci.

Rente za onemogle in starostne rente za delavce in pomagajoče rodbinske ude bodo terjale stroškov. V petem letu 3 milijone kron, potem brzo naraščajoč na 45-7 milijonov kron v desetem letu, na 104 milijone kron v 20. letu in na 166-8 milijonov kron, v stanju stanovitnosti, po 40. letu. Od teh 166 milijonov kron mora država plačati 58-1 milijonov kron.

Zaostali.

Glavnična odpravnina za zaostale bo terjala že v prvem letu 1-8 milijona kron, v drugem letu 8-3 milijonov kron, potem naraščajoč v desetem letu 19-6 milijonov kron in v stanju stanovitnosti, po 40. letu, 26 milijonov kron.

Povračilo prispevkov ženskim zavarovancem, ako se poročé.

Stroški za to se pričenejo z 1-9 milijona kron v petem letu in naraščajo do 4-5 milijonov kron v 30. letu, katera vsota se tudi v stanju stanovitnosti ne prekorači.

Upravni stroški,

h katerim prispeva država 2 milijona kron, se jemljejo z enakomerno 12 milijoni kron.

Skupni stroški zavarovanja onemoglih in starostnega zavarovanja za delavce in samostojne osebe bodo po tem znašali v prvem letu 13·8 milijonov kron, v četrtem letu narastejo nekako na dvojni znesek, potem v desetem letu bodo narasli na 106·2 milijonov kron, v 20. letu na 206 milijonov kron, v 40. letu na 277 milijonov kron in utegnejo v stanju stanovitnosti znašati 305 milijonov kron. Te številke dajo oceniti narodno-gospodarski pomen starostnega zavarovanja in zavarovanja za onemoglost.

Obremenitev države.

Država prevzame stalno tekoč prispevek upravnih stroškov za dva milijona kron. Nadalje se bodo izplačevali k vsaki rentni državni prispevki v znesku 90 kron in končno rentni prispevki povodom vojaškega službovanja.

Rentni prispevki se začnejo šele v petem letu. V prvih štirih letih bodo znašali torej stroški za državo le dva milijona kron. Potem naraščajo počasi, tako da bodo v desetem letu potem, ko dobi moč zavarovanje, znašali državni prispevki za samostojne osebe 12·2 in za delavce 23·6 milijonov kron. V 20. letu bodo terjali prispevki za samostojne 29 milijonov kron, za delavce 48·8 in prispevki v času vojaškega službovanja 0·1 milijona kron, v celem torej 77·9 milijonov kron. V 40. letu znašajo stroški za samostojne do 32·9, za delavce do 57·6, za tiste, ki so v vojaški službi, do 1·1 milijona, v celem torej do 91·6 milijonov kron. V stanju stanovitnosti bi znašali stroški za samostojne 33 milijonov kron, za delavce 58·1, za vojaški službi zavezane osebe 5·3 milijonov kron, v celem torej 96·4 milijonov kron in všteti prispevek k upravnim stroškom 98·4 milijonov kron.

V okroglih številkah računieno je torej pričakovati, da bo država po nekako desetih letih morala prispevati na leto 40 milijonov kron, po dvajsetih letih 80 milijonov kron in v stanju stanovitnosti (po štiridesetem letu) okroglo 100 milijonov kron.

Osnutek ima namero, da se pred potekom dvanastih let pregleda več zavarovalni načrt in eventualno uredi na novo.

Socijalne drobtine.

Ljubljana. »Naša Moč« piše: Naša tvorniška kuhinja ni brez napak, kar je splošno znano in smo tudi opetovano grajali. Veseli nas, da naše graje niso bile zaman. Poveča se namreč kuhinja, ker se zgradi še eno nadstropje in vrédi lepa jedilnica. Nadalje se bo dobivalo opoldne kosilo in sicer zakuhana juha, meso in prikuha za 24 vin. Prostora bo, kakor pravijo, dovolj, da se delavstvo ne bo potikalo po tvornici, da je. Ni pa samo kuhinja potrebna preosnov, so še stvari, ki jih najodločnejše obsojamo in grajamo. Oglejmo si tiste prostore, kjer se vrše zdravniške ordinacije. Že čakalnica je pravi škandal, ima zgolj en vhod. Če čaka zdravnik 20 oseb, je že nabasano polna. Pozimi je v njej mrzlo, zračenje je nemogoče, vhod gre na vrt, zaduhla je, zdravje še pospešuje, ker je v zvezi s straniščem. Za prenašanje nalezljivih bolezni je čakalnica kakor nalašč. Ljudje so prisiljeni, da se tišče eden drugega in ni čuda, da se lahko preneso glivice, ki povzročajo nalezljive bolezni, kakor davica,

škrlatica, ošpice itd. Ordinacijska soba ne zadošča zahtevam moderne zdravniške ordinacije. Morala bi biti popolnoma ločena, tako da se podvržejo bolniki lahko vsaki, tudi zaupni preiskavi, pa ni in je zdaj naravnost izključeno. Ločena je namreč le po enih vratih od čakalnice, kjer se čuje vsaka beseda, vsaka kretnja. V zvezi je tudi s prostorom, ki leži med vratarjevim stanovanjem in portirjevo ložo, kjer se zbirajo čuvaji, ki bi pač zaslužili boljši prostor v težavni svoji službi. Na vse strani se čuje izpraševanje bolnikov, kar je tak omučno za bolnike kakor tudi za zdravnike. Ordinacijska soba je pre-majhna. Vanjo ni mogoče spraviti vseh preiskovalnih priprav, posledica: nemogoče je, da bi se izvršile vse potrebne preiskave. Ker je ordinacijska soba takorekoč v zvezi s prostori, ki so takorekoč zarezališča najrazličnejših bolezni povzročujočih glivic, je samobesbi umljivo, da je nemogoča vsaka količ-kaj večja operacija, ker se ne more aseptično izvršiti. Za to je preureditev teh prostorov nujna potreba. Že v naši spomenici smo navajali, da so delavnice pretesne. Delavke revice so stisnjene kakor vkovane v železne verige. V takih razmerah se pljuča in prsni koš nikdar ne odpočijeta. Kakor v železnem oklepu morajo sedeti delavke v naših delavnicah v slabem zraku, ker ni preskrbljeno za zračenje tako, kakor bi moralo biti. Na delavko ne pride 5 m³ zraka, kakor to zahteva naša veda za delavnice. Zrači se pri nas tako, kakor se je zračilo ob tistih časih, ko še niso poznali modernih zračevalnih priprav, ki so vrejene tako, da ni treba trpeti ob vednem prepihu, ki je v naši vzor-tvornici običajen. Pa naša stranišča. Zgraža se nam, ko mislimo nanje. Ob času, ko imajo zasebna podjetja, lepa, zdrava, nesmrdeča stranišča po angleškem vzoru že tudi v Ljubljani, pa imamo pri nas stranišča zgrajena menda po predvesolnopotopskih vzorcih. Stranišča bi morala biti priročna, ne pa kakor zdaj, ko morajo hoditi delavke tudi pet minut v stranišče in to po prostem, kar je osobito ob dežju, snegu ali mrazu pripravno. Pri vsakem oddelku bi moralo biti potrebno število takih stranišč, kakšna pozna na šmoderni čas. Dokler se to ne uredi, je pa nujna potreba, da se napravijo vsaj pokriti hodniki k straniščem. Za zdaj dovolj, a pečali se bomo še z razmerami v naši »pre-vzorni« tobačni tvornici.

× × ×

Za jetičnike. Iz jetičnega zavetišča v Allandu sta prišli naši sodelavki Ana Pogačnik in Franciška Slapar. Bolni sta se podali tja. Čez tri mesece sta se vrnila krepki in zdravi nazaj. Pripovedujeta, kako skrbno se postopa z bolniki. Tečna hrana, ljubeznjiva

postrežba, zdravljenje z vodo dela čudeže. Zdaj pa nekaj, česar ne smemo pozabiti in prezreti. Res, da nekaj se skrbi za jetičnike. To kar se pa naredi, je še vse premalo. Na vsak način bi morali pri nas na jugu ustanoviti zdravilišče, namenjeno jetičnim bolnikom. V dalnji Alland ne gre vsakdo rad. Daleč je, našega jezika ne razumejo. Na vsak način bi se morali pričeti naši poslanci potegovati za to, da se zgradi zavetišče, namenjeno jetičnikom, v naši deželi. Koliko mladih, krepkih deklet izhira, pobere jih sušica, ker se ni pravočasno na nje gledalo. Po našem mnenju naj bi se ustanovilo tako zavetišče v gorenjski Jelovci ali pa v Bohinjju. Obširni smrekovi gozdi, osobito Jelovca, so neizčrpilivi zdravilni skladi, in še osobito za bolnike, ki boleajo na pljučih. Sama ljubljanska tobačna tvornica ima premalo ljudi, da bi se izplačalo tako zdravilišče. Mislimo, da bi v zdravilišče pošiljali bolnike iz ljubljanske, celovške in rovignške tobačne tvornice. Ugodne so železniške zveze, saj sta Bohinj in Jelovca po novi železnici otvorjena širšemu svetu. Stvar naj ne izgine s sporeda naše organizacije. Pravi čas je zdaj ob vladarjevi obletnici, da dobi tobačno delavstvo jubilejni dar: zdravilišče jetičnikom!

„S. K. S. Z.“

opozarja na svoje prireditve v letošnjem zimskem tečaju. Delavstvo se vabi, naj se obilno udeležuje prireditve „S. K. S. Z.“

V ponedeljek ob 8 uri bo poučeval g. dr. M. Opeka laščini.

V torek ob pol 8. uri dramatična šola. Poučeval bo g. Urbančič.

V sredo ob 8. uri pevška vaja mešanega zbora „S. K. S. Z.“. Poučuje gosp. katehet Čadež. Ob isti uri pouk v stenografiji. II. tečaj. Poučuje g. urednik Klemenčič.

V četrtek ob 8. uri diskuzijski večer o socializmu. Diskuzijske večere vodi g. prof. E. Jarc. Ob isti uri pouk v stenografiji. I. tečaj. Poučuje g. urednik Klemenčič.

V petek ob 8. uri pouk v knjigovodstvu. Poučuje g. Iv. Podlesnik.

V soboto ob 8. uri pouk v angleščini. Poučuje g. dr. L. Lenart. Ob 9. uri pouk v ruščini. Poučuje g. dr. L. Lenart.

Naslovi načelništva naših krajevnih podružnic.

Bavc: Johann Dröbler, Troppauerstraße 48.
Fürstenfeld: Ferdinand Stebl, Obersbachgasse 77.

Hainburg: Josef Höchstätter, Landstraße 293.

Hallein: Julie Hochbrucker, Hallein.

Celovec: Mici Ruttner, Neue Weltgasse 7.

Ljubljana: Mici Blejec, Mestni trg 10.

Linc: Karl Kastner, Lustenau 310.

Novi Tištin: Franc Schneider, Mühlgasse 52.

Sacco: Marie Pedri, Sacco, Südtirol.

Schwaz: Thomas Steinacher, Kirschenallee 473.

Sternberg: Emilie Till, Römerstädterstraße 39.

Dunaj — Ottakring: Josef Wasserböck, XVI., Thaliastraße 123.

Dunaj — Rennweg: Amalie Masaček, XI., Hauptstraße 37.

Cvitava: Marie Treitner, Melzgasse 198.

Blagajniško poročilo od 1. julija 1908. do 30. septembra 1908.

Dohodki	K		h		Stroški	K		h	
49 739 tedenskih prispevkov	11937	36	Bolniške podpore	5725	43				
68 vpisnin	27	20	Porodniščine	659	06				
Obresti	125	29	Mrtvaščine	40					
Povračilo bolniške podpore	5	40	Krajnim skupinam	1184	31				
Druga povračila	6	22	Strokovni listi	1400	25				
Strokovni listi	41	10	Agitacija	139	31				
Razno	18	04	Tiskovine	148	90				
			Pisarna:						
			najemščina in razsvetljava itd.	144	90				
			Strokovna komisija II. četrletje	252	50				
			Plača in nagrade	540	—				
			Delegacije, seje itd.	305	—				
			Knjige in časopisi	54	94				
			Bolniška blagajna	14	60				
			Razno	33	78				
			Stvarna uprava	62	63				
Vsota	12160	61	Vsota	10705	61				
Saldo 1. julija	11623	56	Saldo 30. septembra	13078	56				
	23784	17		23784	17				